

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи здобувачів вищої освіти

з дисципліни

«ХУДОЖНЯ ГРАФІКА ТА КОЛЬОРОЗНАВСТВО»

*(спеціальності 182 «Технології легкої промисловості» всіх форм
навчання)*

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри

технологій легкої промисловості

протокол № 20 від 18.05.2023р.

.

Київ, 2023

УДК 687.1.01:76.02:001.81

Методичні вказівки до самостійної роботи здобувачів вищої освіти з дисципліни «Художня графіка та кольорознавство» (для спеціальності 182 «Технології легкої промисловості») / Уклад.: ст. викладач О.А.Телушкіна – Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2023. – 19 с.

В методичних вказівках викладено порядок самостійного вивчення тих тем дисципліни «Художня графіка та кольорознавство», які не ввійшли до курсу аудиторних занять, короткий зміст цих тем, контрольні питання до них. До кожної теми рекомендовано вправи, виконання яких посприяє поглибленню знань та закріпленню навичок з дисципліни. Наведено список рекомендованої літератури.

Укладач: О.А.Телушкіна, ст. викладач.

Відповідальний за випуск: Ріпка Г.А., в.о.зав.каедри технологій легкої промисловості, к.т.н., доцент

Рецензент: Ріпка Г.А., в.о.зав.каедри технологій легкої промисловості, к.т.н., доцент

ЗМІСТ

Загальні вказівки	4
Зміст дисципліни «Художня графіка та кольорознавство»	5
Рекомендована література, методичне забезпечення та ресурси.....	16

ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ

Підготовка фахівців за спеціальністю 182 «Технології легкої промисловості» передбачає опанування обов'язкових та додаткових освітніх компонент. Курс «Художня графіка та кольорознавство» належить до обов'язкових компонент. Ця дисципліна розглядає теоретичні та практичні основи образотворчої грамоти та художнього проектування швейних виробів різноманітного призначення; основи кольорознавства, закони гармонійних кольорових поєднань, психологічний вплив кольору та методи застосування цих знань в розробці швейних виробів.

Успішне набуття компетентностей з дисципліни дозволить спеціалістам у своїй практичній діяльності забезпечити якість розробки швейних виробів масового і індивідуального призначення з урахуванням сучасних вимог суспільства до одягу.

В результаті вивчення дисципліни «Художня графіка та кольорознавство» студент повинен знати теоретичні основи зображення різноманітних виробів з натури, пам'яті і уяві; творчої переробки їх зображення, принципи і критерії оцінки художнього рівня створених виробів, вміти втілювати задум в ескізі у заданій формі, кольорі, конкретному матеріалі, узагальнюючи і використовуючи народні традиції, вітчизняний та закордонний досвід, сучасні досягнення в області художнього проектування.

Метою дисципліни «Художня графіка та кольорознавство» є формування майбутнього спеціаліста як творчої особистості, що приймає активну участь у комплексному формуванні виробничого і предметно побутового середовища.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ
«ХУДОЖНЯ ГРАФІКА ТА КОЛЬОРОЗНАВСТВО»

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.
РИСУНОК – ОСНОВА ОБРАЗОТВОРЧОЇ ГРАМОТИ

Тема 1. Процес зорового сприйняття.

Вплив рівню лінії обр'ю на композицію зображення. Плановість в рисунку.

Вправи для самостійної роботи: виконати нариси нескладного пейзажу з різним рівнем лінії обр'ю (сидячи, стоячи, вид зверху).

Контрольні питання:

1. Від чого залежить положення лінії обр'ю?
2. На що впливає положення лінії обр'ю?
3. Дайте визначення поняттю «план» в рисунку.
4. Якими засобами відтворюється враження плановості та на які характеристики зображення воно впливає

Тема 2. Вплив форми предметів на їх «характер».

Особливості певних форм предметів. Загострення форми предметів для підсилення враження. Приклади образного рішення зображення предметів в світовому образотворчому мистецтві. Сюрреалістичні зміни форм предметів.

Вправи для самостійної роботи: виконати начерки 5 – 10 предметів побуту, різних за характером форми.

Контрольні питання:

1. Наведіть приклади взаємозв'язку форми предметів із враженням, яке вони оказують на глядача.
2. Якими виразними засобами підкреслюється «характер» предметів?
3. Чим відрізняється образне рішення зображення предмета від

реалістичного?

4. В творчості яких художників зустрічається образні та сюрреалістичні зображення предметів?

Тема 3. Просторові плани

Поняття просторового плану. Перший, другий та третій (або передній, середній та задній) плани в малюнку як умовно розділені ділянки простору, що перебувають на різній відстані від глядача. Засоби передачі просторовості.

Вправи для самостійної роботи: виконати композицію з декількома фігурами людей, розташованих у просторі з декількома планами (наприклад, дефіле на показі колекції одягу).

Контрольні питання:

1. Дайте визначення поняття просторового плану.
2. Якими засобами створюється відчуття просторовості в малюнку?
3. На якому плані найчастіше розташовують композиційний центр у малюнку?
4. Яким чином використовують просторові плани в ескізах одягу?

Тема 4. Засоби створення статичних та динамічних композицій.

Симетрія та асиметрія в композиції. Членування площини рисунку. Ритмічна організація та взаємозв'язок образотворчих елементів на площині. Домінанта в композиції та засоби її організації.

Вправи для самостійної роботи: виконати 3-4 варіанти статичних та динамічних абстрактних композицій в техніці аплікації.

Контрольні питання:

1. Дайте визначення поняттям симетрії та асиметрії в композиції.
2. Якими засобами створюється враження статичності та динаміки в образотворчій композиції?
3. Що таке домінанта? Яким чином вона пов'язана з композиційним центром?

4. Чим відрізняється розташування домінантного елемента в статичних та динамічних композиціях?

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. ТЕХНІКА РИСУНКУ.

Тема 5. Лінійна перспектива в зображенні одягу.

Застосування лінійної та повітряної перспективи при зображенні одягу та аксесуарів. Зворотня перспектива.

Вправи для самостійної роботи: виконати 5-10 нарисів взуття, сумок, аксесуарів тощо з використанням законів лінійної перспективи .

Контрольні питання:

1. Для чого використовують перспективу в малюнку?
2. Чим відрізняється повітряна перспектива від лінійної?
3. Де використовують зворотню перспективу?
4. Які існують закони перспективного зображення?
5. Яким чином використовують перспективне зображення в одязі?

Тема 6. Стилізація в натюрморті.

Поняття та засоби стилізації. Стилізація предметів побуту та природних форм. Декоративне зображення, його виразні засоби. Образотворчі матеріали для декоративного зображення. Стилізація в світовому образотворчому мистецтві.

Вправи для самостійної роботи: виконати 5-10 ескізів декоративного зображення предметів побуту (глечиків, ваз, посуду) та природних форм (квітів, дерев тощо) .

Контрольні питання:

1. Дайте визначення поняттю стилізації.
2. Якими засобами здійснюється стилізація форм?
3. Чи можна використовувати стилізовані елементи в декоративних композиціях?

4. Перелічить виразні засоби декоративної композиції.
5. Назвіть відомих в світі художників, які використовували стилізацію в своїй творчості.

Тема 7. Декоративне рішення рисунку драпірування.

Особливості декоративного зображення тканин з різними пластичними властивостями. Ритм плям та ліній. Тональний масштаб в декоративному рисунку драпірування. Відтворення фактури тканини.

Вправи для самостійної роботи: виконати 3 ескізи декоративного зображення драпірування з різним тональним масштабом.

Контрольні питання:

1. В чому полягає особливість зображення тканин з різними пластичними властивостями?
2. Якими виразними засобами можна зобразити фактуру тканини?
3. В чому полягає різниця між виразністю плям та ліній в рисунку драпування?
4. Якими матеріалами доцільно виконувати декоративний рисунок драпірування?

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3. ЗОБРАЖЕННЯ ЛЮДИНИ

Тема 8. Принципи пропорціонування фігури людини.

Поняття гармонійних пропорцій тіла людини. Різні канони та підходи до пропорціонування тіла людини. Принцип «золотого перетину». «Вітрувіанська» людина. Схема побудови фігури по Х.Геллеру, Шмідту-Фричу, канон Цейзинга. Послідовність Фібоначчі в обчисленні пропорцій тіла людини.

Вправи для самостійної роботи: зробити рисунки різних схем пропорціонування фігури людини.

Контрольні питання:

1. Які загальні закономірності пропорційної статури людини?
2. Що таке принцип «золотого перетину»?
3. Хто є автором схеми «вітрувіанської» людини? Ким був цей автор за професією чи сферою діяльності?
4. Які принципи пропорціонування Ви знаєте?
5. В чому полягає відмінність між пропорціями чоловічої та жіночої фігури?

Тема 9. Зображення дитячої фігури.

Особливості пропорцій фігур дітей. Залежність пропорцій дитячої фігури від віку. Правила зображення дитячих фігур в різні історичні періоди.

Вправи для самостійної роботи: зробити схеми пропорцій та нариси фігур дітей різного віку.

Контрольні питання:

1. Які основні відмінності пропорцій фігур дітей від дорослих?
2. Які зміни відбуваються в розмірах тіла дитини у міру дорослішання?
3. Що є модулем в пропорціях фігури дитини?
4. Чим відрізняється підхід до пропорцій в зображенні фігури дитини у стародавні часи від сучасного підходу?

Тема 10. Стилізація фігури та обличчя людини в ескізах одягу.

Поняття стилізації та образу в зображенні фігури людини. Особливості зображення людини в ескізах одягу. Зміна пропорцій та форм фігури та обличчя для підкреслення характеру образу. Виразні засоби зображення стилізованої фігури.

Вправи для самостійної роботи: зробити 5 -10 нарисів фігури людини з різними варіантами її стилізації.

Контрольні питання:

1. Дайте визначення поняттю стилізації зображення фігури людини.

2. Дайте визначення поняттю образу в зображенні фігури людини.
3. В чому полягає відмінність між натуралістичним та стилізованим зображенням фігури людини в ескізах одягу?
4. Які пропорції фігури людини в ескізах одягу є найбільш розповсюдженими?
5. Назвіть виразні засоби, якими користуються для стилізації фігури та створення образного рішення.

Тема 11. Закони перспективи в зображенні фігури людини

Зміна видимих розмірів фігури людини та її частин при віддаленні від спостерігача. Методика зображення перспективних скорочень. Застосування правил побудови геометричних тіл згідно законів лінійної перспективи для зображення фігури людини, одягу, аксесуарів.

Вправи для самостійної роботи: виконати начерки фігур людей із застосуванням законів лінійної та повітряної перспективи.

Контрольні питання:

1. Які зміни відбуваються з видимими розмірами фігури людини при віддаленні від спостерігача?
2. В яких випадках використовують перспективне скорочення при зображенні людини?
3. В якій послідовності виконують перспективне скорочення зображення?
4. Яким чином може бути використана повітряна перспектива в зображенні людини та одягу?

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4. ГРАФІКА КОСТЮМУ.

Тема 12. Поняття про композицію в одязі

Особливості, закони, принципи та засоби створення композиції костюму. Композиційний центр в одязі. Субпідрядні елементи. Пропорції,

масштабність і ритм.

Вправи для самостійної роботи: виконати 3 ескізи костюмів з різними принципами пропорціонування та 3 ескізи костюмів з різною ритмічною організацією.

Контрольні питання:

6. В чому полягає особливість композиції костюму?
7. Які існують принципи створення композиції костюму?
8. Яким засобами досягається певне враження від костюму?
9. Які є види пропорцій?
10. Що таке ритм? Які види ритму бувають?

Тема 13. Побудова силуетів і визначення пропорцій у костюмі.

Взаємозв'язок пропорцій з силуетом в костюмі. Закони пропорцій в костюмі. Взаємозалежність пропорцій одягу та пропорцій тіла людини. Пропорції та мода.

Вправи для самостійної роботи: виконати ескізи костюмів XX - поч. XXI ст. з різними пропорціями.

Контрольні питання:

1. Яким чином силует визначає пропорції в костюмі?
2. Які закономірності пропорційних відносин необхідно враховувати при проектуванні одягу?
3. Яким чином змінювалися пропорції костюма протягом XX-го століття – початку XXI століття?
4. Від чого залежить зміни пропорцій і силуету в костюмі?

Тема 14. Види силуетів за ступенем прилягання до фігури та асоціаціями.

Поняття силуету, його виникнення. Силует як перший показник в зміні моди. Види силуетів. Зміни в модному силуеті костюму протягом часу. Умовність силуету. Види силуету за ступенем прилягання до фігури.

Асоціативні силуети.

Вправи для самостійної роботи: виконати ескізи костюмів з різним силуетом за ступенем прилягання та асоціаціями.

Контрольні питання:

1. Як ви розумієте формулювання поняття силуету, як «як площинного відбитку модної форми»?
2. Дайте визначення поняттям «фронтальний» і «профільний» силуети.
3. Які існують види силуетів за ступенем прилягання?
4. До якого виду відноситься прилеглий силует?
5. Які загальновідомі асоціативні силуети ви знаєте?

Тема 15. Геометричні форми силуетів

Визначення силуету за принципом подібності до простих геометричних фігур. Симетрія та асиметрія в силуеті. Модифікація простих форм. Взаємозв'язок силуету зі стилем в костюмі.

Вправи для самостійної роботи: виконати ескізи костюмів з різними за геометричною формою силуетома.

Контрольні питання:

1. Які основні форми силуетів можна виділити за принципом подібності до геометричних фігур?
2. Яким чином можна досягти різноманітності модифікацій моделей в межах однієї силуетної форми?
3. Які геометричні форми силуетів більш динамічні, ніж інші?
4. Яким чином можна отримати похідний силует?

Тема 16. Передача різних рухів у костюмі

Передача характеру руху і пластики фігури в костюмі. Зміна пропорцій частин тіла людини, які рухаються. Утворення складок на одязі при русі та їх зображення графічними засобами.

Вправи для самостійної роботи: виконати 5 ескізів костюмів на фігурах в русі.

Контрольні питання:

1. Яким чином впливає рух на пропорційні взаємовідносини частин тіла людини?
2. В ескізах яких костюмів доцільно зображувати фігуру в русі?
3. В чому різниця між динамічним і статичним зображенням фігури в ескізах одягу?
4. Які виразні засобами використовують при зображенні складок та інших деформацій в костюмі?

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 5. ОСНОВИ КОЛЬОРОЗНАВСТВА.

Тема 17. Техніка роботи гуашевими фарбами.

Особливості техніки та прийоми роботи гуашевими фарбами. Властивості та сфера застосування гуаші. Правила зберігання малюнків, виконаних гуашшю.

Вправи для самостійної роботи: заповнити квадрати розмірами 10 X 10 см монохромними шарами гуашевих фарб та розтяжками від насиченого до білого, сірого, чорного; розтяжками між додатковими кольорами (по аналогії з вправами з акварельними фарбами).

Контрольні питання:

1. В чому полягає відмінність гуашевих фарб від акварельних?
2. В зображеннях якого призначення здебільшого використовують гуаш?
3. Як впливає застосування білил на відтінки фарб в гуаші?
4. Які відтінки створюють суміші додаткових кольорів?
5. В чому полягає особливість правил зберігання малюнків, виконаних гуашшю?

Тема 18. Застосування фарб в ескізах одягу.

Прийоми виконання ескізів одягу фарбами. Виконання ескізів костюмів аквареллю та гуашшю. Створення об'єму і фактури в техніці акварелі. Поєднання акварелі з графічними матеріалами.

Вправи для самостійної роботи: виконати по 5 ескізів костюмів аквареллю та гуашшю. Ввести в моделі фактурні елементи. Поєднання техніки акварелі з гелієвою ручкою тощо.

Контрольні питання:

1. Чим відрізняється акварель від інших фарб?
2. Які кольори є основними, а які – похідними?
3. В чому полягає особливість додаткових кольорів?
4. Яких ефектів можна досягти через додавання графічних матеріалів до акварельної техніки?
5. Які техніки існують в акварельному живописі?
6. Які технічні прийоми і правила використовують при виконанні ескізів костюмів у кольорі?

Тема 19. Колір у костюмі.

Створення гармонійних кольорових сполучень в одязі. Психологічний вплив кольору в одязі. Кольорова домінанта.

Вправи для самостійної роботи: виконати по 5 – 10 ескізів костюмів з різними кольоровими сполученнями.

Контрольні питання:

1. Яким чином можна застосувати закони гармонії кольорів в проектуванні нових моделей одягу?
2. В чому полягає відмінність враження від певних кольорових сполучень в костюмі?
3. Сформулюйте основні закономірності психологічного впливу кольорів в костюмі.
4. Дайте визначення поняття кольорової домінанти в костюмі.

5. Назвіть основні принципи організації композиції костюма з кольоровою домінантою.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 6. ДИЗАЙН ОДЯГУ

Тема 20. Українські народні декоративні розписи та їх застосування оздобленні одягу та аксесуарів .

Петриківський, самчиківський, яворівський, косівський та опішнянський розписи – особливості, місце походження та сфера їх застосування. Прийоми використання народних розписів в сучасному одязі. Композиція орнаментів для одягу та аксесуарів. Взаємозв'язок форм костюму та елементів розпису. Кольорове рішення в орнаменталізації костюму.

Вправи для самостійної роботи: виконати по 2-3 ескізи кожного розпису. Виконати по 1-2 ескізу костюмів та аксесуарів, оздоблених народними орнаментами.

Контрольні питання:

1. Сформулюйте особливості кожного виду розпису. Чим вони зумовлені?
2. Чим зумовлені назви розписів?
3. Яким чином необхідно пов'язувати форму одягу та аксесуарів з формою елементів розписів при розробці ескізів оздоблення сучасного костюму?
4. Яким чином можна пов'язати кольорове рішення розписів з сучасними модними тенденціями?

**РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА,
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕСУРСИ**

Рекомендована література

Базова

1. Bammes G. Der nackte Mensch und Verbag der Kunst. Dresden, 1982. – 386 s.
2. Гребенюк Г.Є. Основи композиції та рисунок.// Г. Є. Гребенюк./ - К.: Техніка. 1997. -221с.: іл..
3. Даниленко В.Я. Дизайн: навчальний посібник. Київ, 2002 р.
4. Засорнова І. О., Очкуренко В. І., Засорнов О. С., Телушкіна О. А., Сарана О. М. Дослідження конструктивно-технологічних рішень національних сорочок для оздоблення сучасних жіночих суконь, виконаних в етно-стилі. Вісник Хмельницького національного університету. Хмельницький, 2022. №1 (305). С. 209-217.
5. Кириченко А.М. Український народний декоративний розпис: навч. посіб. [для студ. пед. навч. закладів, учителів обр. мист.-ва] / А. М. Кириченко. – К.: Знання-Прес, 2006. – 228 с.
6. Кириченко М. А. Основи образотворчої грамоти : навчальний посібник для студентів художньо-графічних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів / М. А. Кириченко. – К. : Вища школа, 2002. – 188 с.
7. Кириченко М.А., Кириченко І.М. Основи образотворчої грамоти. Малюнок. Живопис аквареллю. Тематична композиція: навчальний посібник. Київ. – Вища школа, 2002 р.
8. Корниціцька Л. Художнє проектування одягу. Історія костюму навч. пос. Львів, 2009 р.
9. Костенко Т.В. Основи композиції та тримірного формоутворення: навчально-методичний посібник. Харків, ХДАДМ. 2003 р.
10. Михайленко В.Є., Яковлєв М.І. Основи композиції: навчальний посібник. К.: Каравела, 2004 р..

11. Найден О. Орнамент українського розпису – К.: Наукова думка, 1989. – 276 с.
12. Печенюк Т. Кольорознавство : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / Таміла Печенюк ; Львів. нац. акад. мистецтв. – К. : Грані-Т, 2009. – 191 с.
13. Прищенко С. В. Кольорознавство: навч. посібник / за ред. проф. Є. А. Антоновича / С. В. Прищенко. – К. : Альтерпрес, 2010. – 354 с
14. Телушкіна О. Данько І. Переосмислення складових національного стилю в дизайні середовища. Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасного дизайну», м. Київ, 23 квітня 2020 року. – Київ: КНУТД, 2020. – у 2 томах. Том 2, с.239 – 242.
15. Телушкіна О., Светлічна К. «Впровадження національних традицій в українському образотворчому мистецтві ХХ ст.» Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасного дизайну», м. Київ, 25 квітня 2021 року. – Київ: КНУТД, 2021. Т. 1. С. 85-87.
16. Телушкіна О.А. Напрямки розвитку етнодизайну в Україні. Правові засоби забезпечення та захисту прав людини : вітчизняний та зарубіжний досвід: матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Сєвєродонецьк, 19 травня 2022 р. Сєвєродонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2022. С. 155 – 160.
17. Телушкіна О.А., Светлічна К.С. Українська вишивка авангарду в сучасному одязі. Технологія-2022: матеріали ХХV міжнародної науково-технічної конференції 27 травня 2022 року Сєвєродонецьк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. С. 78-79.
18. Туманов І.М. Рисунок, живопис, скульптура. Теоретико - методологічні основи комплексного навчання. Львів: Аверс. – 2010. - 496 с.
19. Шпак В. Акварель. Основи живопису. Навч. пос. Київ, 2013.

20. Яковлєв М.І. Композиція + геометрія: підручник. К.: Каравела, 2007 р.

Додаткова

1. Васіна З. Український літопис вбрання. Т. 1. Київ, 2003 р.
2. Васіна З. Український літопис вбрання. Т. 2. Київ, 2004 р.
3. Колосніченко М.В., Процик К.Л. Мода і одяг. Основи проектування та виробництва одягу.: Навчальний посібник. – К.: КНУТД, 2011. – 227 с.
4. Михайленко В. та ін. Нарисна геометрія: підручник. К.: вища школа, 2004.
5. Ніколаєва Т. Історія українського костюма. – К.: Либідь, 1996. 176 с.
6. Роменець В.А. Психологія творчості: навчальний посібник. Київ. 2006 р.
7. Стамеров К. Нариси з історії костюмів. Київ, 2007 р.
8. Телушкіна О. Актуальність і методи дослідження поетики національного в сучасному українському образотворчому мистецтві. *Філософія подієвої культури: історія та сучасність*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м.Київ, 25-26 березня 2021 р. Київ, 2021, с.169-172.
9. Телушкіна О.А. «Поєднання візантизму, класичного та народного мистецтва та авангарду в творчості бойчукістів». Мистецька культура: історія, теорія, методологія : доп. та повідомл. ІХ Міжнар. наук. конф. (Львів, 19 листоп. 2021 р.) / НАН України, ЛННБ України ім. В. Стефаника, Ін-т досліджень бібліотечних мистецьких ресурсів ; ред.-упоряд.: Л. Купчинська, О. Осадця; відп. ред. Л. Сніцарчук. Львів, 2021. С.315-319.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до самостійної роботи з дисципліни

«ХУДОЖНЯ ГРАІКА ТА КОЛЬОРОЗНАВСТВО»

(для здобувачів вищої освіти спеціальності 182 «Технології легкої промисловості»)

Укладач:

О.А. Телушкіна